

Nr 49.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utvidgning av Piteå hospital och asyl m. m.; given Stockholms slott den 21 januari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Jakob Pettersson.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 januari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Pettersson, anför:

Vid anmälan till 1927 års statsverksproposition av anslagsäskandena under femte huvudtiteln anförde jag, under punkten 50, att medicinalstyrelsen i skrivelse den 12 oktober 1926 framlagt förslag rörande vissa om- och tillbyggnader m. m. vid Piteå hospital och asyl. Kostnaderna för arbetenas utförande hade i förslaget beräknats uppgå till sammanlagt 2,418,000 kronor, av vilket belopp 150,000 kronor enligt styrelsen skulle vara erforderligt under budgetåret 1927—1928. Över styrelsens framställning hade byggnadsstyrelsen den 9 december 1926 avgivit infordrat utlåtande. Jag framhöll vidare, att förslaget i fråga syntes mig vara av beskaffenhet att kunna i huvudsak till-

styrkas. Enär ärendet emellertid tarvade viss ytterligare utredning, förklarade jag mig icke vara i tillfälle att slutligt anmäla detsamma till statsverkspropositionen. I denna syntes därför, i avbidan på särskild proposition i ämnet, endast böra beräknas det belopp, vilket, såvitt då kunde bedömas, för ändamålet vore erforderligt för nästa budgetår. Jag föreslog i sådant hänseende ett belopp av 100,000 kronor. I enlighet med av mig gjord hemställan har Kungl. Maj:t också vid förberörda punkt under femte huvudtiteln i årets statsverksproposition föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till utvidgning av Piteå hospital och asyl för budgetåret 1927—1928 beräkna ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

Sedan förberörda utredning numera slutförts, anhåller jag att få upptaga ärendet till slutlig behandling.

Inledningsvis ber jag då att få nämna några ord om tiden för ifrågavarande anstalts tillkomst, byggnadssätt och nuvarande beläggningsmöjligheter m. m.

Piteå hospital och asyl anlades under åren 1891—1893 och togs i bruk under hösten sistnämnda år. Hospitalet är byggt, huvudsakligen i två våningar, enligt blocksystem i borggårdsstil, vilket visat sig synnerligen lämpligt i där rådande hårda klimat med dess stränga och snörika vintrar. I den del av byggnaden, som begränsar borggårdens södra kortsida, äro samtliga administrationslokaler ävensom samlingssal och kyrksal inrymda. I de båda långsidorna äro sjukavdelningarna belägna, de manliga avdelningarna å den östra långsidan, de kvinnliga å den västra. Å norra kortsidan ligger ekonomibyggnaden, inrymmande bland annat lokaler för maskinrum, tvätt och kök. I omedelbar närhet av huvudbyggnaden finnas några mindre byggnader, avsedda för sjukvården, såsom en mindre sjukstuga med plats för 10 patienter, avsedd för kroppsligt sjuka, samt en öppendörrpaviljong för 22 manliga patienter. Hospitalet undergick en mindre utvidgning under åren 1903—1904. Antalet vårdplatser är för närvarande 370.

Härefter torde jag få i korthet erinra om tidigare vidtagna åtgärder, syftande till en utvidgning av nu ifrågavarande sinnessjukvårdsanstalt.

Genom brev den 29 juni 1912 anbefalldes Kungl. Maj:t medicinalstyrelsen att inkomma med utredning, huruvida behovet av ökad sinnessjukvård i riket skulle kunna vinnas genom utvidgning av vissa bland de befintliga vårdanstalterna för sinnessjuka.

Sedan medicinalstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 mars 1913 inkommit med utredning och förslag i detta ämne, uppdrog Kungl. Maj:t genom brev den 19 september samma år åt medicinalstyrelsen att tillsätta kommissioner för utarbetande av förslag med tillhörande ritningar och kostnadsberäkningar till ny- och ombyggnader vid, bland annat, Piteå hospital och asyl för det antal sinnessjuka, som kunde av förhållandena betingas.

En för ändamålet tillsatt kommission avlämnade därefter den 1 oktober 1917 förslag i nyssberörda hänseende i fråga om Piteå hospital och asyl. Förslaget, till vilket arkitekten G. Wickman år 1916 uppgjort ritningar, omfattade huvudsakligen dels uppförande av en tredje våning med sjukrum å hela sydsidan av huvudbyggnaden (administrationsavdelningen), dels ock utförande av tillbyggnader invid norra ändan av vardera av komplexets båda långsidor. Härjämte ingick i förslaget, utom vissa förändringar inom gamla sjukhuset, uppförande av ny läkarbostad och ett nytt maskinhus, avsett till ångpannebyggnad och tvätthus m. m.

Uti de yttranden över detta förslag, som avgåvos av vederbörande myndighet samt vid de under senare åren på styrelsens uppdrag förrättade inspektionerna av anstalten, röntes förslaget emellertid en stark kritik, huvudsakligen riktad mot de ifrågasatta tillbyggnaderna.

I skrivelse den 9 maj 1923, varmed förberörda förslag överlämnades, yttrade därför styrelsen — efter omförmälan av nyss angivna förhållanden — att det syntes styrelsen bäst att låta förslaget förfalla, i vad det avsåge tillbyggnaderna. Däremot syntes styrelsen den del av förslaget, som innefattade uppförande av ett *maskinhus*, icke kunna under några omständigheter undanskjutas. Det hade nämligen städse vid de av styrelsen under senare åren föranstaltade inspektionerna av hospitalet kunnat konstateras, att *kökslokalerna* i den nuvarande ekonomibyggnaden vore synnerligen obekväma, små och otillräckliga. Än sämre vore förhållandet med *maskinavdelningen*, som vore inrymd i källarvåningen i samma byggnad och där disponerade små, tränga, låga och olämpliga lokaler. Anstaltens *maskineri* vore detsamma som vid hospitalets öppnande, sålunda 30 år gammalt, varjämte hospitalets *elektriska anläggning* vore av gammalmodig modell och i hög grad oekonomisk. Sedan flera år tillbaka hade många klagomål framställts mot maskineriet, och det hade varit förenat med betydliga svårigheter att få *värmeledningen* att fungera något så när tillfredsställande. Från hospitalsförvaltningens sida hade därför upprepade gånger krävts åtgärder för dess istandsättande. Frågan därom hade emellertid undanskjutits år från år i avvaktan på framläggande av det uppgjorda utvidgningsförslaget. Styrelsen ansåge det emellertid icke längre möjligt att dröja därmed, utan syntes frågan om uppförande av ett *maskinhus* vid anstalten böra upptagas oberoende av utvidgningsförslaget i övrigt.

Då några mera vägande anmärkningar icke framställts mot den i kommissionens förslag ifrågasatta *påbyggnaden av administrationsavdelningen*, syntes frågan därom lämpligen böra upptagas i samband med frågan om nytt maskinhus.

Under återopande i huvudsak av det sålunda anförda hemställde medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte finna det av kommissionen uppgjorda förslaget till utvidgning av Piteå hospital och asyl icke föranleda till någon Kungl. Maj:ts åtgärd samt uppdraga åt styrelsen att med biträde av styrelsens arkitekt C. Westman och dåvarande överläkaren vid ifrågavarande anstalt F. G. H. Velander uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med fullständigt, av ritningar och kostnadsberäkningar åtföljt förslag till påbyggnad av södra delen av huvudbyggnaden samt till ny ekonomibyggnad vid anstalten.

Genom brev den 8 juni 1923 biföll Kungl. Maj:t vad medicinalstyrelsen sålunda hemställt.

I anledning av det genom nyssnämnda brev alltså erhållna uppdraget har medicinalstyrelsen i sin omförmälda skrivelse den 12 oktober 1926 framlagt det nu förevarande förslaget beträffande vissa om- och tillbyggnader m. m. vid Piteå hospital och asyl.

Detta förslag omfattar påbyggnad av en ny våning över hela — och sålunda ej blott över den södra delen av — anstaltens huvudbyggnad jämte vissa, huvudsakligen därmed sammanhängande ändringsarbeten inom huvudbyggnadens nuvarande sjukvårds- och administrationslokaler. Härutöver

Medicinal-
styrelsen den
12 oktober
1926.

ingår i förslaget verkställande av om- och påbyggnad av den i huvudkomplexet ingående ekonomibygnaden ävensom uppförande av ett nytt ångpannehus, fristående och beläget norr om huvudkomplexet; till detta hus skulle maskin- och tvättavdelningarna flyttas, varigenom bland annat köksavdelningen skulle erhålla ökat utrymme. Förslaget innefattar vidare utförande av ny värmeanläggning, ombyggnad av vattenledningsverket samt anläggande av ny huvudavloppsledning m. m. ävensom omläggning och utvidgning av nuvarande kraft- och belysningsanläggningar. Slutligen upptager förslaget uppförande av tre nya bostadshus, avsedda ett för läkare, ett för kvinnliga och ett för ogifta manliga befattningshavare, samt belägna det förstnämnda söderut och de två sistnämnda i sydvästlig riktning, allt från huvudkomplexet räknat.

Vid behandlingen i skrivelsen den 12 oktober 1926 av nu förevarande förslag har medicinalstyrelsen först berört spørgsmålet om *förbättring av anstaltens ekonomiavdelningar*. Efter erinran om vad styrelsen därutinnan tidigare anfört i nyssnämnda skrivelse den 9 maj 1923 beträffande nödvändigheten av att omedelbart uppföra ny ekonomibygnad har styrelsen framhållit, att värmeledningen ännu vore densamma som vid anstaltens öppnande och att vattenverket icke undergått någon annan förbättring än att ett nytt filter tillkommit utöver det från början befintliga. Ekonomiavdelningarna befunne sig numera i så dåligt skick, att deras bibehållande längre i sådant tillstånd skulle äventyra hospitalets behöriga drift. Det av styrelsen utarbetade förslaget äsyftade därför i första hand en förbättring av dessa avdelningar. Beträffande den närmare motiveringen för samt beskaffenheten av dessa arbeten har styrelsen hänvisat till vad som anförts i avgivna utlåtanden utav styrelsens förenämnda sakkunniga, arkitekten Westman och överläkaren Velander, ävensom av särskilda av styrelsen anlitate experter. För dessa yttranden har styrelsen i sin skrivelse i huvudsak redogjort, och jag återkommer härtill i det följande.

Därförinnan har emellertid styrelsen yttrat sig angående anledningen till att styrelsen i sitt förslag upptagit *påbyggnad med en våning över hela* — i stället för blott över södra delen av — *huvudkomplexet*. Härvid har styrelsen till en början framhållit, att styrelsen under utarbetandet av förslag till förbättring av ekonomiavdelningarna jämväl till behandling återupptagit frågan om anskaffande av ökat antal vårdplatser vid hospitalet i fråga. Det hade nämligen syntts styrelsen vara av vikt, att en utredning av sistnämnda spørsmål skedde i berörda sammanhang, för att de nya ekonomiavdelningarna skulle kunna så anordnas, att de komme att motsvara de ökade krav, som komme att ställas på dem vid en eventuell utvidgning av hospitalets sjukavdelningar.

För vidtagandet av en dylik åtgärd har styrelsen jämväl ansett tala angelägenheten av att söka åtminstone i någon mån tillgodose behovet av ökat antal vårdplatser å de statliga sinnessjukvårdsanstalterna. I fråga om den nuvarande platsbristen vid dessa anstalter har styrelsen härvid yttrat bland annat följande.

Behovet av vårdplatser vore som bekant stort för riket i dess helhet. Vad särskilt Norrland beträffade, vore detta behov, med hänsyn till bristen på andra möjligheter att bereda vård åt de sinnessjuka än å statens hospital, större än för landet i övrigt. Medicinalstyrelsen hade uppgjort en statistik över antalet exspektanter, d. v. s. sinnessjuka, för vilka godkänd ansökning om vård å hospital framställts men som ännu icke kunnat erhålla plats därstädes, samt över den tid, de väntat på inträde å hospitalen. Av denna statistik framginge bland annat följande.

Antalet exspektanter hade den 1 september 1926 utgjort 5,728.

Av dessas ansökningar hade inkommit:

före 1908 års utgång.....	17	ansökningar,
under år 1909.....	11	»
» » 1910.....	15	»
» » 1911.....	41	»
» » 1912.....	95	»
» » 1913.....	54	»
» » 1914.....	56	»
» » 1915.....	47	»
» femårsperioden 1916—1920.....	866	»
» » 1921—1925.....	3,519	»
» tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{1}{9}$, 1926.....	993	»

För utrönande av möjligheterna att under väntan på plats å hospital bereda de sinnessjuka vård i hemmen hade, anför styrelsen vidare, på sin tid dåvarande överläkaren vid anstalten Velander — på sätt närmare framginge av ett till styrelsen ingivet och styrelsens framställning bilagt utdrag av årsberättelsen från samma anstalt för år 1924 — införskaffat upplysningar i ämnet från de olika provinsialläkardistrikten inom Norrbottens län.

Av den utav Velander lämnade redogörelsen för de inkomna uppgifterna därutinnan framginge, att ytterst beklagliga förhållanden rådde beträffande de sinnessjukas vård i hemorten. Så hade från ett distrikt meddelats, att inom kommunen icke finnes någon försörjningsinrättning utan att sinnessjuka i avvaktan på hospitalsplats måste vårdas antingen i hemmet, vilket ofta mötte starkt motstånd hos den sjukes närmaste omgivning, eller i den s. k. »fogdestugan», ett litet hus på två små, icke vinterbonade rum, i vilka om vintern snön yrde in genom både fönster och dörrar och vilka nästan vore omöjliga att hålla varma. Då dessa rum stundom användes för andra ändamål, måste häktet tagas i anspråk för förvaring av sinnessjuka, vilken lokal vore om möjligt ännu uslare än fogdestugan. Även från andra distrikt hade klagats över svårigheter att vårda de sinnessjuka i hemmen och över bristen på försörjningsinrättningar eller andra lämpliga lokaler för deras vård. Stundom hade sålunda häktet vid tingshuset varit enda resursen.

Med anledning av innehållet uti de inkomna uppgifterna hade överläkaren Velander såsom allmänt omdöme framhållit, att möjligheten att bereda de sinnessjuka inom Norrbottens län en ens tillnärmelsevis tillfredsställande vård på många håll vore så gott som ingen. De mest förtvivlade åtgärder hade därför mången gång tillgripits av anhöriga till oroliga sinnessjuka. Vid intagningen å nu förevarande hospital hade dessa också företett alla tecken på den mest upprörande vanvård. Helt naturligt hade från hospitalets sida allt gjorts för att bereda plats för de mest trängande fallen, men trots en överbeläggning, utöver vad som kunde anses lämpligt från sjukvårdssynpunkt, hade ej på långt när alla sådana fall kunnat mottagas.

Av de utredningar, som från styrelsens sida nu verkställts i fråga om möjligheten att bereda ett ökat antal vårdplatser vid Piteå hospital och asyl

hade det emellertid, anför styrelsen, framgått, att, om man icke inskränkte sig till den ifrågasatta påbyggnaden av huvudbyggnadens södra del — administrationsavdelningen — utan uppförde *en ny tredje våning över hela byggnaden*, en väsentlig ökning av platsantalet skulle kunna vinnas. Efter en dylik påbyggnad och några därmed sammanhängande förändringar i de gamla sjukvårdslokalerna skulle nämligen antalet vårdplatser vid anstalten kunna ökas med 148 eller från 370 till 518. Piteå hospital och asyl samt ett av styrelsen i skrivelse den 12 december 1924 föreslaget nytt hospital i Västerbottens län — enligt senaste beräkningar avsett att inrymma 800 vårdplatser — skulle då, efter vidtagandet av den nu föreslagna utvidgningen av den förstnämnda av dessa anstalter, komma att bereda plats för (518 + 800) 1,318 patienter. Västerbottens och Norrbottens län hade för närvarande ett sammanlagt invånarantal av omkring 375,000. Med beräkning av behovet av vårdplatser efter av styrelsen tidigare tillämpade grunder skulle för dessa båda län erfordras 1,250 platser. De båda hospitalen skulle alltså, i den mån platserna därstädes icke komme att tagas i anspråk för Västerbottens och Norrbottens län, kunna beräknas jämväl för sjuka från Västernorrlands län.

I detta sammanhang torde jag få erinra om, att medicinalstyrelsen den 26 juni 1925 av Kungl. Maj:t erhållit uppdrag att verkställa utredning i fråga om uppförande av ett nytt hospital i Västerbotten.

Rörande lämpligheten av påbyggnaden å Piteåanstaltens huvudbyggnad ur huvudsakligen byggnadstekniska synpunkter har styrelsen åberopat vad arkitekten Westman i sådant hänseende anført i ett den 20 september 1926 dagtecknat utlåtande. I detta utlåtande har Westman inledningsvis framhållit, att hospitalet med hänsyn till dess starka koncentrerings kring en sluten gård av administrations-, vård- samt ekonomilokaler ur anstaltssynpunkt vore synnerligen praktiskt anlagt; härigenom kunde nämligen långa öppna transporter mellan de olika avdelningarna undvikas, vilket med hänsyn till klimatet vore av stort värde. Härefter har Westman i huvudsak anført följande.

En fullständig påbyggnad av komplexet hade syntts vara att föredraga, då man därigenom kunde vinna ett stort antal behöfliga vårdplatser med bibehållande av det nuvarande koncentrerade systemet. De svårigheter, som ett sammanförande av olika avdelningar inom längor med tre våningars höjd kunde medföra, syntes ej bliva alltför vägande. Genom förläggande, på sätt i förslaget skett, av avdelningar med samma patientmaterial över varandra behövde störningen från oroliga avdelningar till andra avdelningar ej bliva alltför svårartad. Ytterligare ett skäl för en genomgående påbyggnad av anstaltens hela huvudbyggnad vore, att vindarna i byggnadslängorna under årens lopp blivit i rätt stor utsträckning inredda till verkstads- och betjäningsrum och att det vore att befara, att ytterligare behöfliga lokaler i framtiden komme att där inläggas. Dessa vindlokaler med sneda och låga takfall fyllde ej de krav, som kunde ställas på lokaler för dylikt ändamål, samt vore svåråtkomliga genom den mängd trummor och kanaldragningar, som funnes på vindarna, ävensom rätt eldfarliga. De intill varandra liggande vindskuporna vore vidare ur klimatisk synpunkt opraktiska, enär snö där uppsamlades. Dessutom vore de synnerligen vanprydande. Genom påbygg-

naden skulle verkstäderna få bättre och rymligare lokaler samt betjäningsrummen i stor utsträckning kunna förläggas från hospitalsbyggnaden till särskilda byggnader.

Slutligen har Westman anfört, att undersökningar verkstälts beträffande grundförhållandena vid huvudbyggnadskomplexet. Av dessa undersökningar hade framgått, att grundförhållandena tilläte en påbyggnad sådan som den nu ifrågasatta.

Den tredje våning, som genom påbyggnaden skulle vinnas, har, enligt en av överläkaren Velanders uppgjord plan, avsetts att disponeras på i huvudsak följande sätt:

Över den nuvarande i andra våningen — i *administrationsbyggnaden* — belägna s. k. festsalen, vilken sal skulle användas till vävsal och uppsyningsmansexpedition, skulle inredas en ny »festsal» med kapprum utmed salens ena långsida. Å *mansavdelningen* skulle över den i andra våningen befintliga avdelningen A inrättas tre sovsalar, av vilka en vore avsedd för 12 och de båda övriga för vardera 7 patienter. Härtill skulle komma fyra enkelrum för lika många patienter. Över avdelningen B i nyssnämnda andra våning skulle inrättas vissa verkstäder. Ovanför avdelningen C i andra våningen skulle anordnas en ny nattövervakningsavdelning, fördelad på två salar med plats för 12 patienter i vardera salen samt två enkelrum. Över de i andra våningen befintliga övervakningsavdelningarna, avdelning D, skulle inredas nya övervakningsavdelningar med platser för 29 patienter i salar samt 6 i motsvarande antal enkelrum. Dessutom skulle inredas vissa andra lokaler, såsom badrum, undersökningsrum, dagrum m. m.

Å *kvinnoavdelningen* skulle över andra våningens avdelning A inrättas sovsalar, nämligen en för 10, en för 7 och en för 12 patienter, samt fem enkelrum för motsvarande antal patienter. Över andra våningens avdelning B skulle anordnas två sovsalar, den ena för 7 och den andra för 10 patienter. Dessutom skulle här inredas ett huvudförråd och ett biblioteksrum. I övrigt skulle kvinnoavdelningen i tredje våningen erhålla motsvarande inredning som den manliga avdelningen i samma våning.

För de i samband med den nya våningens tillkomst ifrågasatta förändringarna uti de hittillsvarande sjukvårdslokalerna torde jag här icke behöva redogöra, utan tillåter jag mig i sådant hänseende hänvisa till de till ärendet hörande handlingarna och ritningarna. Här må endast anföras, att bland dessa förändringar ingå viss utvidgning av administrationsavdelningen samt en del omändringar beträffande de särskilda köken å avdelningarna.

Genom den föreslagna ökningen av antalet platser vid Piteå hospital och asyl kommer, yttrar vidare styrelsen i sin förevarande skrivelse, givetvis att uppstå behov av större läkar- och sjukvårdspersonal vid anstalten än den nuvarande. Styrelsen hade därför i sitt förslag upptagit jämväl *bostadshus* för denna ökade personal, nämligen ett dylikt hus för läkare samt ett för manlig ogift och ett för kvinnlig personal.

Bostaden för läkaren skulle uppföras som envåningshus och innehålla fem rum — av vilka två rum skulle kunna avskiljas till en dubblett för annan befattningshavare — kök och jungfrukammare samt därjämte två rum å vinden. Bostadshuset för manlig ogift personal med tillhoppa tolv

boningsrum vore avsett för sammanlagt 23 befattningshavare samt bostads-
huset för kvinnlig personal med sammanlagt 2 dubbletter och 34 enkelrum
för 68 befattningshavare. Samtliga bostadshusen skulle uppföras av trä.

Vad härefter angår *den nuvarande, i huvudkomplexet ingående ekonomibyggnaden* skulle förändringen av densamma, på sätt närmare framgår av arkitekten Westmans utlåtande, i huvudsak innefatta följande arbeten. De nu i byggnadens källare och bottenvåningar inrymda pann- och tvättanläggningarna skulle förflyttas till det planerade nya ångpannehuset. Härigenom skulle genomgripande, närmare angivna förändringar av köks- och bageriavdelningarna i den nuvarande ekonomibyggnaden kunna vidtagas. I samband härmed skulle i källarvåningen därstädes inredas badavdelning för betjäning, något som dittills fullständigt saknats. I andra våningen av ekonomibyggnaden skulle inredas matsalar för befattningshavare samt bostadsrum för köks- och bageriföreständerskor ävensom annan ekonomipersonal. Jämväl i tredje våningen skulle bostadsrum för personal inredas. Sammanlagt skulle i denna avdelning, jämte en dubblett, erhållas bostadsrum för 22 personer.

Vidkommande det föreslagna nya *ångpannehuset* skulle detta, enligt vad arkitekten Westman i sitt utlåtande framhållit, innehålla pannanläggning samt nyss antydda tvättavdelning ävensom — i våningen en trappa upp — en dubblett och fem bostadsrum, sistnämnda rum avsedda för tillsammans 9 befattningshavare.

Beträffande härefter den ifrågasatta nya *värmeanläggningen* har styrelsen hänfört sig till vad ingenjören Hugo Theorell anfört i ett till styrelsen den 28 september 1926 avgivet utlåtande. Theorell har i ämnet huvudsakligen yttrat följande:

Rörnätet för det nuvarande värmeledningssystemet, vilket arbetade med en kombination av varmlufts- och ånguppvärmning, kunde icke belastas med någon utökning och började för övrigt bliva bristfälligt, så att detsamma, om det skulle bibehållas, krävde omläggning i stor omfattning. Den nuvarande pannanläggningen vore även i dåligt skick. Av de fyra ursprungliga pannorna hade en måst slopas och ersättas med en ny panna, anordnad för elektrisk drift. Sistnämnda panna vore avsedd att överflyttas till den ifrågasatta nya värmecentralen. Även de återstående tre ångpannorna vore mycket dåliga. Redan år 1923 hade de utdömts, varför de i varje fall med det snaraste måste ersättas med nya. Motsvarande vore förhållandet med alla armatur och alla ledningar. Då det vidare vore önskvärt, att de utrymmen i ekonomibyggnaden, som nu upptoges av pann- och maskincentral samt tvätten, i stället finge disponeras för köket, borde helt ny pannanläggning jämte värmecentral anläggas i den härför samt för tvätten avsedda nybyggnaden, vilken byggnad med kulvert för ång- och värmeledningsrör skulle förbindas med huvudkomplexets ekonomibyggnad.

Enligt det av Theorell utarbetade förslaget skulle i pannrummet inom det nya *ångpannehuset* två nya varmvattenpannor och två ångpannor uppställas. Dessutom skulle den befintliga elektriska ångpannan ditflyttas. Ångpannorna vore avsedda att alstra ånga för kök, tvätt, desinfektion och varmvattenberedning. Genom motströmsapparater skulle de även kunna lämna värme till värmeledningen och sålunda utgöra en reserv för varmvattenpannorna, vilka uteslutande vore avsedda för värmningen av värmelednings-

vattnet. I pannrummet skulle lämnas plats för eventuell luftförvärmare. Där skulle vidare inredas en ny värmebesparande ångtvattanläggning.

Inom *den gamla delen av huvudbyggnaden* skulle en ombyggnad av uppvärmningscisternen omfatta ersättande av samtliga ångradiatorer jämte tillhörande ång- och kondensledning med nytt ledningsnät för varmvattensuppvärmning med plåtradiatorer.

I de utvidgade kökslokalerna inom huvudkomplexets ekonomibyggnad skulle helt ny köksinredning uppställas, enär den befintliga vore för liten. För bageriet hade beräknats en ny elektrisk ackumulerande bakugn.

Beträffande de i förslaget ingående *vatten- och avloppsledningsarbetena* har den av styrelsen för ändamålet anlitade experten, förste ingenjören vid Stockholms stads vattenledningsverk John Bergström uti ett den 24 september 1926 avgivet yttrande anfört, bland annat, följande:

Hospitalets nuvarande *vattenledning* hade utförts samtidigt med hospitalets uppförande och tagits i bruk år 1893. Sedan dess hade ytterligare ett filter tillkommit, men i övrigt vore anläggningen oförändrad. Allvarliga erinringar vore att göra mot särskilt *intaget och reningsverket*.

Råvattnet till hospitalets vattenledning toges ur Pite älv strax utanför hospitalet, vars huvudavloppsledning — som bland annat avledde spillvattnet från ett fyrtiotal vattenklosetter, använda av omkring 400 personer — utmynnade omkring 170 meter söder om vattenintaget. Detta avstånd skulle vara betryggande, om alltid konstant ström vore att räkna med i riktning från intaget mot avloppet, vilket emellertid icke vore fallet. Den egentliga strömfåran ginge nämligen utefter det motsatta landet, under det att utefter hospitalssidan vanligen vore relativt lugnt vatten med varierande strömsättningar, beroende på vindförhållanden och vattenstånd. Det vore sålunda icke ovanligt, att strömriktningen bleve *från* avloppet *mot* intaget. Det råvatten, som uppumpades till vattenledningen, bleve sålunda ofta i hög grad förorenat av kloakvatten, och risken för infektion av vattenledningsvattnet vore därigenom mycket stor.

Vattenintaget hade även i annat avseende erhållit ett olämpligt läge, i det att detsamma utmynnade under hospitalets lastbrygga, varest vid lossning av ångare ofta spillvatten och orenlighet av olika slag utsläpptes i omedelbar närhet av rörmynningen. En annan olägenhet vore, att vid stark västlig vind en myckenhet fin sand uppslammades från botten av den långgrunda stranden och medföljde vattnet vid pumpningen samt avsatte sig i sugledningen, vilken därigenom blivit betydligt igenslammad. En grundlig opprensning av ledningen vore behöfelig men hade icke kunnat göras, då ledningen icke kunde vara ur bruk under så lång tid, som ett sådant arbete krävde. Genom sanden hade pumpverken blivit starkt förslitna, och såväl detta som sugledningens förträngning hade medfört, att svårighet föreläge att tillgodose vattenförbrukningen.

Pumpverkens ångpannor vore mycket frätta och finge endast arbeta med nedsatt ångtryck, varigenom pumpverken arbetade oekonomiskt. Ett *utbyte av ångpannor* måste därför snarast komma till stånd.

Även den nuvarande filteranordningen lämnade otillfredsställande resultat och vore i övrigt olämplig och omodern. *Ytterligare ett filter* vore *erforderligt*, varjämte de *befintliga filtren* borde *ombyggas*. Därjämte vore en *renvattenbehållare* nödvändig för att filtreringen skulle kunna skötas på rätt sätt.

Under åren 1924 och 1925 hade verkställts noggranna undersökningar av såväl renvattnets som det filtrerade vattnets beskaffenhet ur bakteriologisk-hygienisk synpunkt. Av dessa undersökningar hade framgått, bland annat,

att vid hospitalet i 43 fall av 79 serverats ett vatten, som med avseende å sin renhet endast undantagsvis bort förekomma. I 21 fall hade serverats ett så förorenat vatten, att det ej bort godkännas till distribution i vattenledning. Endast i 15 fall hade vattnet varit av god beskaffenhet.

Under hänvisning i huvudsak till det sålunda anförda har ingenjören Bergström framhållit, att en fullständig ombyggnad av vattenledningsverket vid anstalten i fråga redan nu vore nödvändig och i ännu högre grad skulle bli va det, om en utvidgning av hospitalet komme till stånd.

Rörande ett av honom uppgjort förslag till dylik ombyggnad m. m. har Bergström anført i huvudsak följande.

Någon annan vattentäkt än Pite älv kunde icke utan avsevärda kostnader erhållas. Detta framginge av vissa utav Piteå stad gjorda undersökningar i detta ämne, vilka resulterat i att staden komme att taga sitt vatten ur älven. Ett *nytt vattenintag* i älven vore emellertid obetingat nödvändigt och måste anordnas så, att avloppsledning och vattenintag bleve skilda från varandra så mycket som möjligt. Intaget kunde lämpligen förläggas omkring 230 meter längre norrut än för närvarande. I samband därmed borde *huvudavloppsledningen flyttas* söderut till Munksundet, där älven vore sammanträngd och i allmänhet stark ström förekomme. På detta sätt skulle erhållas ett avstånd mellan intaget och avloppsledningen av omkring 1,000 meter. Där-efter skulle en förorening genom kloakvatten i den omfattning, som nu förefunnes, ej behöva befaras. Detta hade även bestyrkts av företagna jämförande bakteriologiska undersökningar beträffande vattnet vid den för det nya intaget föreslagna platsen och vattnet, där intaget för närvarande vore beläget.

Den *nya intagsledningen* skulle enligt förslaget utdragas omkring 100 meter i älven till ett djup av 3.4 meter under lågvattenytan. Vid stranden skulle anordnas en *pumpbrunn* av armerad betong med silar, från vilken sugledning framdroges till den i omedelbar närhet i ett nytt *pumphus* av tegel uppställda elektro-motordrivna råvattenpumpen. I samma pumphus skulle uppställas en huvudsakligen för eldsläckning avsedd reservpump med oljemotor. Genom en 150 millimeters tryckledning skulle råvattnet uppföras till filtren, förlagda — på sätt framginge av det följande — invid den nya ångcentralen.

Med hänsyn till råvattnets växlande beskaffenhet och risken för starkare förorening vid uppsjö borde fortfarande långsamfiltrering användas.

En genomgående förändring av pumpverken för renvatten med tillhörande ångpannor vore även nödvändig. Pumpverken vore nu inrymda i bryggeri-byggnaden, varest en särskild ångpanneanläggning funnes för densamma. Denna anläggning vore helt skild från hospitalets ångcentral och så belägen, att särskild personal erfordrades för skötseln, i följd varav tillsyn och skötsel droge onödigt stora kostnader. Det bleve lämpligast att i förbindelse med den nya ångcentralen anordna en *ny pumpstation*. I stället för de nuvarande förslitna pumpverken borde *två centrifugalpumpar för renvatten* uppställas, den ena anordnad för elektrisk drift och den andra för ångdrift. De *nu* för vattenledningsvattnets rening förefintliga *två långsamfiltren* borde av närmare angivna skäl *ombyggas* och kompletteras med *ytterligare ett filter*. Härjämte borde en *renvattenbehållare anskaffas* för att filtreringen skulle kunna skötas på rätt sätt. Såväl filter som renvattenbehållare borde förläggas i närheten av den nya pumpstationen.

Nödvändigheten av en *ny huvudavloppsledning* har, såsom framgår av det nyss anförda, av ingenjören Bergström framhållits i sammanhang med det

öreslagna nya intaget för vattenledningsverket. *Befintliga avloppsledning*ar vore enligt ingenjören Bergström olämpligt anordnade med hänsyn bland annat till avledandet av spillvatten från vattenklosetter. En ändring därutinnan vore därför obetingat nödvändig och hade upptagits i beräkningen av kostnaderna för *avloppsledningarna för utvidgnings- och nybyggnadsarbetena*.

Vidkommande slutligen *den elektriska belysnings- och kraftanläggningen* har professorn vid tekniska högskolan Carl A. Rossander i ett den 9 oktober 1926 avgivet yttrande framhållit följande:

Efter hospitalets ombyggnad skulle man, enligt verkställd utredning, hava att räkna med en maximibelastning av omkring 65 kilowatt samt en energiproduktion av omkring 135,000 kilowattimmar — mot för närvarande 30 kilowatt och 65,000 kilowattimmar.

Den nuvarande maskinutrustningen i kraftstationen utgjordes av dels en ångmaskingenerator, dels en trefaslikströmsomformare, dels slutligen ett ackumulatorbatteri. Ångmaskinen vore liksom ackumulatorbatteriet avsedd att huvudsakligen användas som reserv, under det att energiproduktionen normalt helt besörjdes av omformaren, som drevs med energi från vattenfallsstyrelsens kraftnät. Kraftstationen vore också fullt tillräcklig för nuvarande behov men för knapp för det effektbehov, som kunde väntas efter utvidgningen. Dessutom vore batteriet så utslitet, att det ej kunde användas någon längre tid utan en mycket genomgripande reparation.

Då nu i alla händelser ångpannebatteriet skulle flyttas och ny kraftstation anordnas, borde därför i samband därmed en erforderlig *utvidgning av kraftstationen* äga rum.

Den närmast till hands liggande utvägen vore då givetvis, att anläggningen huvudsakligen skulle — liksom hittills — drivas medelst energi, levererad av vattenfallsstyrelsen, varvid sålunda för reservens skull endast en ny och större ångmaskin skulle bli behöfvig. Visserligen gällde kontraktet med vattenfallsstyrelsen icke längre än till den 1 januari 1933. Från vattenfallsstyrelsen hade emellertid meddelats, att det icke syntes råda något tvivel om att kraftleveransen även därefter kunde fortgå på samma villkor som nu.

Då professorn Rossander icke ansåge det utan vidare klart, att en drift med energi från vattenfallsstyrelsen, på sätt nu skedd, komme att efter utvidgningen visa sig vara den ekonomiskt fördelaktigaste, hade han verkställt en jämförelse mellan kostnaderna för drift med sådan energi och drift genom alstring av ångkraft i samband med värmeledningen utan anslutning till vattenfallsstyrelsens kraftnät.

Om driften med energi från vattenfallsstyrelsen fortginge, måste ett nytt reservångmaskinsaggregat anskaffas. Det kunde då med skäl ifrågasättas, huruvida ej den nuvarande omtransformeringen till likström borde helt bortfalla och den nya anläggningen liksom maskireserven utföras för trefasström samt den befintliga likströmsanläggningen i samband därmed omändras för sådan ström. I så fall borde även ackumulatorbatteriet slopas. Reserven komme då huvudsakligen att utgöras av ångmaskinsaggregatet. Då emellertid igångsättandet av ett dylikt maskineri givetvis alltid toge någon tid i anspråk, kunde det möjligen bli nödvändigt att för vissa avdelningar, exempelvis övervakningsalar för oroliga patienter och dylikt, hava tillgång till en momentanreserv, som ögonblickligen vore färdig att inkopplas. Denna kunde då bäst utföras på så sätt, att för varje sådan lokal eller komplex av lokaler uppsattes ett mindre, transportabelt ackumulatorbatteri, till vilket ett fatal små lampor anslötes, vilka vore tillräckliga för de nödvändigaste behoven.

Om åter anläggningen liksom nu skulle drivas med kraft, levererad av vattenfallsstyrelsen, men med omformning till likström, kunde givetvis ett ackumulatorbatteri användas. Då emellertid de stora ackumulatorbatterierna vore synnerligen dyra i anskaffning och underhåll, borde man även i detta fall kunna slopa batteriet och sörja för momentanreserv på nyss angivet sätt.

Med hänsyn till nu angivna omständigheter har professorn Rossander gjort en jämförande undersökning rörande anläggnings- och driftkostnaderna för kraftalstringen enligt följande alternativ:

Alt. I. Egen ångkraftstation med ackumulatorbatteri;

Alt. II. Kraft från vattenfallsstyrelsen: a) omformning till likström, b) användning av trefasenergi direkt.

Enligt den verkställda utredningen skulle jämförbara anläggnings- och driftkostnader i de olika fallen ställa sig på följande sätt:

	anläggningskostnad c:a kr.	driftkostnader c:a kr.
Alt. I.....	64,000	15,800
Alt. II a)	23,000	12,950
Alt. II b)	34,000	10,900

Av närmare angivna skäl — beträffande vilka jag för korthetens skull tillåter mig hänvisa till förevarande yttrande med tillhörande bilaga — har professorn Rossander förklarat sig anse fördelaktigast, att anläggningen utfördes i enlighet med alternativ II b), alltså med kraft från vattenfallsstyrelsens kraftnät utan omformning till likström. I enlighet härmed hade han ock verkställt vederbörliga kostnadsberäkningar.

Kostnaderna för samtliga de i nu ifrågavarande förslag ingående arbetena hava, såsom förut antytts, av styrelsen beräknats uppgå till sammanlagt 2,418,000 kronor. Denna summa skulle enligt styrelsen fördela sig å de olika arbetena på följande sätt:

Byggnadskostnaderna enligt arkitekten Westmans förslag den 20 september 1926:

huvudbyggnaden	kronor 815,200: —	
bostadshus för läkare	» 51,700: —	
» » ogift manlig personal	» 46,500: —	
» » kvinnlig personal	» 164,000: —	
ångpannehus	» 243,000: —	
arkitekt- och kontrollantarvoden, administration och oförutsett	» 156,600: —	1,477,000: —

Kostnaderna för *värmeanläggning* enligt ingenjören Theorells förslag den 28 september 1926:

värme- och ventilationsanläggning inom huvudkomplexet	kronor 225,000: —	
ny ångpanneanläggning och värmecentral	» 115,000: —	
ångköksanläggning	» 43,000: —	
ångtvättanläggning exklusive desinfektion	» 32,000: —	
lokala värmeledningsanläggningar i bostadsbyggnaderna för läkare och betjäning	» 23,000: —	
elektrisk bakugn	» 11,000: —	449,000: —

Arvoden för ritningar och kontroll äro inräknade i förslaget.

Kostnaderna för <i>vattenledningsverk och huvudavloppsledning</i> m. m. enligt ingenjören Bergströms förslag den 24 september 1926:		
intagsledning med pumpbrunn	kronor	17,000: —
pumphus och råvattenpumpverk	»	25,000: —
reningsanläggning	»	77,000: —
renvattenbehållare	»	14,000: —
pumpverk för renvatten	»	12,000: —
vatten- och avloppsledningar m. m.	»	20,000: —
ny huvudavloppsledning till Munksundet	»	54,000: —
ritningar, diverse och oförutsedda utgifter	»	33,000: —
		252,000: —
Kostnaderna för <i>vatten- och avloppsledningar för in- och utvändiga tillbyggnader vid hospitalet samt för nytt ångpannehus och nya bostadshus</i> enligt ingenjören Bergströms nyssnämnda förslag:		
invändiga ledningar	kronor	87,800: —
utvändiga ledningar samt ändring och omläggning av befintliga avloppsledningar	»	49,000: —
omläggning av täckdike	»	7,000: —
ritningar, diverse och oförutsedda utgifter	»	21,200: —
		165,000: —
Kostnaderna för <i>elektrisk belysnings- och kraftanläggning</i> enligt professorn Rossanders förslag den 9 oktober 1926:		
ångmaskin och ångturbingenerator	kronor	18,000: —
instrumentställ och ledningar	»	4,000: —
anordning för momentanreserv m. m.	»	2,000: —
omändring av den befintliga anläggningen för trefasström	»	10,000: —
huvudledningar, centraler och gruppleddingar	»	15,000: —
armatur och lampor	»	8,000: —
en varuhiss, även avsedd för personbefordran	»	7,000: —
en varuhiss, icke avsedd för personbefordran	»	4,000: —
program, kontroll m. m. samt diverse och oförutsett	»	7,000: —
		75,000: —
		Summa kronor 2,418,000: —

Ritningarna till de i styrelsens förslag ingående nya byggnadsarbetena hava i augusti 1926 uppgjorts av arkitekten Westman. Vid sitt förslag till nytt vattenledningsverk och ny huvudavloppsledning m. m. har ingenjören Bergström fogat en i september 1926 uppgjord ritning.

Medicinalstyrelsen har förklarat sig intet hava att erinra vare sig mot nämnda ritningar eller mot de uppgjorda kostnadsberäkningarna. Enär de ifrågasatta arbetena beträffande ekonomibygnaden, värmeanläggningen,

vattenledningsverket och de elektriska anläggningarna vore oundgängligen nödvändiga samt det syntes praktiskt och ekonomiskt att samtidigt med dessa arbeten verkställa utvidgning av hospitalet för erhållande av nya vårdplatser, har slutligen styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *dels* medgiva, att om- och tillbyggnader m. m. vid Piteå hospital och asyl finge, i huvudsaklig överensstämmelse med de av styrelsen sålunda framlagda förslagen, utföras för en beräknad kostnad av 2,418,000 kronor, *dels ock* till ändamålet för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor.

På given anledning har medicinalstyrelsen sedermera uti skrivelse den 19 november 1926 — under åberopande av ett utav arkitekten Westman den 18 i samma månad avgivet yttrande i ämnet — meddelat, att ritningarna till de i förslaget ingående byggnadsarbetena beräknades kunna påbörjas under sommaren 1927 och fortskrida i sådan takt, att entreprenad skulle kunna utlysas under våren 1928. Själva byggnadsarbetena vore avsedda att begynnas under sistnämnda år, så snart väderleken tillåte, samt kunde antagas bliva avslutade under hösten 1930.

I fråga om storleken av de anslag, som under vederbörande budgetperioder skulle erfordras för utförande av samtliga de i förslaget innefattade arbetena, har styrelsen hänvisat till följande sammanställning:

budgetperiod	anslagsbelopp kr.
1927—1928	150,000: —
1928—1929	1,000,000: —
1929—1930	1,000,000: —
1930—1931	268,000: —
<hr/>	
	Summa kronor 2,418,000: —

Byggnads-
styrelsen.

Uti infortrat utlåtande den 9 december 1926 har byggnadsstyrelsen an-
fört, att styrelsen beträffande förslagen till ifrågavarande ny- och ombygg-
nadsarbeten icke hade något att för sin del erinra.

I fråga om de för förslagens genomförande beräknade kostnaderna har byggnadsstyrelsen förklarat sig icke heller hava något att i huvudsak erinra. Styrelsen ville emellertid framhålla, att någon fullt tillförlitlig undersökning av grundförhållandena under hospitalets huvudbyggnad icke syntes hava verkställts före förslagets uppgörande och att icke heller byggnadsstyrelsen under den knappa tid, styrelsen haft till förfogande för ärendets behandling, medhunnit en dylik undersökning. Med hänsyn därtill vore det icke möjligt att för närvarande med bestämdhet avgöra, huruvida icke den föreslagna påbyggnaden av sagda huvudbyggnad kunde komma att kräva en grundförstärkning med därav eventuellt betingade merkostnader.

Med hänsyn till byggnadsföretagets omfattning och art har byggnadsstyrelsen ansett det lämpligt, att företagets utförande anförtroddes nämnda styrelse, som numera vore utrustad med förstärkta krafter på byggnadsteknikens olika områden för bedrivande av en omfattande statlig byggnads-

verksamhet. Styrelsen ville i detta avseende jämväl framhålla, att de s. k. byggnadsstyrelsesakkunniga i sitt den 23 januari 1925 avgivna betänkande angående omorganisation av byggnadsstyrelsens byggnadsbyrå m. m. förklarar sig finna övervägande skäl tala för att byggnadsstyrelsen övertog utförandet av större byggnadsföretag för medicinalstyrelsens räkning.

Slutligen har byggnadsstyrelsen framhållit, att det med hänsyn till de klimatiska förhållandena å orten vore synnerligen önskvärt, att ett så stort belopp för byggnadsföretaget anvisades för budgetåret 1927—1928, att arbetena redan från början kunde forceras, så att den relativt korta, för byggnadsarbeten lämpliga årstiden kunde till fullo utnyttjas. För sagda budgetår torde därför lämpligen böra anvisas ett belopp av 250,000 kronor.

Med anledning av vad byggnadsstyrelsen sålunda anfört har medicinalstyrelsen anbefallts att ånyo yttra sig i ärendet.

Dylik yttrande har sistnämnda styrelse avgivit den 21 december 1926.

Vidkommande behovet av eventuell förstärkning av grunden till huvudbyggnaden har medicinalstyrelsen därvid hänvisat till ett av arkitekten Westman den 14 december 1926 avgivet, styrelsens skrivelse bifogat yttrande. I detta yttrande har Westman anfört, att det enligt hans åsikt icke föreläge någon fara med hänsyn till grundförhållandena att bygga ytterligare en våning å de delar av huvudbyggnaden, som nu innehölle endast två våningar. Detta bestyrktes enligt Westman av gjorda grundundersökningar, provbelastningar av marken vid grundmurarnas underkant samt beräkningar av blivande last å denna mark. Härtill komme, att nämnvärda sprickor icke uppstått under den följd av år, som byggnaden varit uppförd. Såsom ytterligare skäl för ifrågavarande uppfattning har Westman framhållit, att en del av huvudbyggnaden från början uppförts till tre våningars höjd med bottenplattor av samma bredd som bredden för plattor, använda till sådana delar av byggnaden, vilka uppförts i allenast två våningar. Skulle det emellertid visa sig, att åtgärder behövde vidtagas för stärkande av vissa delar av grunden till huvudbyggnaden, vore i fråga om kostnaderna härför att märka, att i kostnadsförslaget upptagits för oförutsedda utgifter en summa, svarande mot cirka 10 procent av byggnadskostnaderna.

I fråga om medelsbehovet för budgetåret 1927—1928 har medicinalstyrelsen vidhållit sin tidigare uttalade uppfattning att detta behov för nämnda tid torde kunna tillgodoses med ett anslag å 150,000 kronor. Jämväl i denna fråga åberopande vad arkitekten Westman anfört, har styrelsen framhållit, att, med de långa vintrar som i Piteå förekomme och innan vederbörliga arbetsritningar hunnit utarbetas, byggnadsarbete endast i relativt ringa omfattning syntes hinna utföras före den 1 juli 1928, då nytt anslag torde bliva för ändamålet tillgängligt.

Vad slutligen angår den väckta frågan om ledningen av de ifrågavarande arbetenas utförande har medicinalstyrelsen yttrat huvudsakligen följande.

Det ifrågasatta om- och tillbyggnadsarbetet vid Piteå hospital och asyl avsåge bland annat att genom påbyggnad av en våning bereda ökat antal

Medicinal-
styrelsen den
21 december
1926.

sjukplatser vid hospitalet. Givetvis komme arbetet härmed att under sin fortgång i hög grad menligt influera på anstaltens drift, och sjukvården torde endast med stora svårigheter kunna drivas i samma utsträckning som för närvarande. Då antalet ansökningar om vårdplatser vid hospitalen vore synnerligen stort, borde emellertid, i den mån så vore möjligt, samtliga sjukplatser hållas belagda även under arbetet. Detta förutsatte ett intimt samarbete mellan den myndighet, som hade byggnadsarbetet om hand, och den lokala sjukhusförvaltningen. Då byggnadsstyrelsen icke kunde antagas besitta den därför erforderliga erfarenheten, skulle svårigheterna vid byggnadsarbetenas utförande genom byggnadsstyrelsen bliva mycket stora och i många fall oöverbärliga. Medicinalstyrelsen kunde däremot, om styrelsen handhade utförandet av arbetena, såsom överstyrelse för hospitalen i samråd med den lokala förvaltningen leda arbetet så, att detsamma i minsta möjliga mån invercade ofördelaktigt på sjukvården vid hospitalet.

De i förslaget ingående arbetena med uppförande av ny ekonomibyggnad och ändringsarbetena beträffande de gamla kökslokalerna inom huvudkomplexet komme även att medföra svårigheter för sjukvårdens bedrivande i full utsträckning. Jämväl dessa svårigheter syntes dock kunna mildras genom samarbete mellan styrelsen och hospitalsförvaltningen.

De i förslaget ingående arbetena innefattade vidare anläggning av ett nytt vattenverk. Förslag till detta verk hade uppgjorts av styrelsens sedan många år anlitade expert, ingenjören Bergström, vilken även verkställt kostnadsberäkningarna för dessa arbeten. Att ett sådant specialarbete lämpligast utfördes under ledning av den expert, som uppgjort förslaget, syntes styrelsen tydligt.

I förevarande sammanhang ville medicinalstyrelsen även framhålla, att styrelsen ägde fullt lämplig personal till ledning och kontroll av ifrågasvarande arbeten. Den vid de stora hospitalsbyggnadsarbetena i Hälsingborg anställda personalen komme nämligen att vid den tid, då arbetena vid Piteå hospital skulle påbörjas, vara ledig från sina befattningar vid Hälsingborgs hospital, som då torde hava tagits i bruk.

Av sålunda anförda skäl har medicinalstyrelsen ansett det vara mindre lämpligt, att, på sätt byggnadsstyrelsen föreslagit, arbetena i fråga skulle överlämnas till utförande under byggnadsstyrelsens ledning.

Av den föreliggande utredningen synes mig till en början framgå, att Piteå hospital och asyl numera befinner sig i sådant skick, att åtskilliga ombyggnads- och ändringsarbeten därå icke längre kunna uppskjutas. Detta gäller såväl ekonomiavdelningen med däri ingående ångpanne-, tvätt- och köksanläggningar som även värmeanläggningen, vattenledningsverket samt kraft- och belysningsanläggningarna.

I likhet med medicinalstyrelsen finner jag det vidare vara betingat av praktiska och ekonomiska skäl att samtidigt med nyssberörda arbeten jämväl verkställa en utvidgning av anstalten för erhållande av ökat antal vårdplatser. För en åtgärd i dylik riktning talar emellertid främst den förefintliga svåra bristen på vårdplatser för sinnessjuka i vårt land överhuvud och beträffande övre Norrland i synnerhet. Den av medicinalstyrelsen framlagda utredningen härutinnan torde till fullo belysa detta beklagliga förhållande. Även med ett hospital i Västerbotten av den senast ifrågasatta storleken skulle platsbehovet för övre Norrland icke utan vidtagande av ytterligare

åtgärder bliva fyllt, vartill kommer, att ett dylikt hospital först efter relativt lång tid kan tagas i bruk. Här erbjuder sig nu ett tillfälle att jämförelsevis hastigt och för jämförelsevis måttlig kostnad erhålla en ej oväsentlig ökning av platsantalet. Med hänsyn till vad sålunda anförts kan jag icke annat än tillstyrka, att en påbyggnad, på sätt medicinalstyrelsen föreslagit, snarast verkställas av Piteåanstaltens huvudbyggnad i dess helhet i stället för — såsom i det styrelsen den 8 juni 1923 givna uppdraget avsågs — blott av den södra delen av samma byggnad.

Mot själva sättet för påbyggnadens utförande har jag, i likhet med byggnadsstyrelsen, icke något att erinra. Av påbyggnaden måste givetvis följa en i viss mån ökad omfattning av de i och för sig erforderliga ombyggnads- och ändringsarbetena. Lika litet som byggnadsstyrelsen har jag någon väsentlig anmärkning att framställa mot de delar av förslaget, som avse ändringar i huvudkomplexets ekonomibyggnad och uppförande av ett särskilt ångpannehus, ny värmeanläggning och ombyggnad av vattenledningsverket, anläggande av ny huvudavloppsledning m. m. ävensom omläggning och utvidgning av nuvarande kraft- och belysningsanläggningar. Vad särskilt angår värmeanläggningen vill jag nämna, att jag efter överläggning med vederbörande blivit övertygad om lämpligheten av övergång till nytt uppvärmningssystem. I fråga om de i förslaget ingående bostadshusen för läkare samt för manlig ogift ävensom för kvinnlig personal har jag i huvudsak, liksom byggnadsstyrelsen, icke någon anmärkning att göra. Vidkommande de för nyssnämnda personalgrupper avsedda två särskilda bostadshusen bör framhållas, att de betingas icke blott av den föreslagna utvidgningen av anstaltens vårdmöjligheter utan även därav att efter utförandet av den föreslagna påbyggnaden av huvudbyggnaden i denna nu inrymda personalbostäder till huvudsaklig del äro avsedda att tagas i anspråk för sjukvårdsändamål. Vid nu angivna förhållanden synes antalet bostadsrum icke vara för stort tilltaget.

Dock vill jag framhålla, att det vid behandlingen av ärendet förefallit mig, som om å en del punkter det skulle vara möjligt att genom förenklingar i byggnads sättet beträffande arbetena överhuvud samt någon inskränkning av utrymmena i bostadslägenheterna ernå viss kostnadsminskning. Jag förutsätter emellertid, att vid arbetsritningarnas och arbetsbeskrivningarnas uppgörande kommer att noga beaktas angelägenheten av att all möjlig sparsamhet iakttages i varje hänseende. Därvid synes det även böra övervägas, huruvida det icke skulle låta sig göra att genom inskränkning av andra än egentliga vårdlokaler erhålla möjlighet till ytterligare någon ökning av beläggningen. Särskilt torde därvid böra ifrågakomma att tills vidare, i varje fall till dess ett hospital i Västerbotten kan komma till stånd, bibehålla vissa för närvarande befintliga särskilda anordningar, varigenom ökat antal platser erhållits. Det torde bliva tillfälle att ett kommande år redogöra för vad som i nu angivna hänseenden kunnat åtgöras.

Vad härefter angår beräkningen av kostnaderna för de i förslaget ingående olika arbetena, har denna icke mött erinran från byggnadsstyrelsens sida.

Nämnda styrelse har dock antytt möjligheten av kostnadsökning i fråga om arbetet med påbyggnaden av huvudkomplexet, detta med hänsyn till en eventuellt erforderlig förstärkning av huvudbyggnadens grund. Vad i arkitekten Westmans senast avgivna, av medicinalstyrelsen åberopade yttrande anförts i förevarande ämne synes mig dock giva berättigat stöd för att icke vidtaga någon höjning av de i fråga om påbyggnaden ursprungligen uppgjorda kalkylerna. Å andra sidan synes mig med hänsyn till vad i nu angivna hänseende förekommit försiktigheten kräva, att, oavsett de av mig antydda möjligheterna till besparing, för närvarande icke heller någon sänkning av samma kalkyler företages. Beträffande övriga i ärendet upprättade kostnadsförslag har jag icke någon ändring att föreslå.

Behovet av medel under budgetåret 1927—1928 har medicinalstyrelsen ansett kunna inskränkas till 150,000 kronor. Byggnadsstyrelsen har å sin sida framhållit önskvärdheten av att under nämnda tid funnes tillgängligt ett anslag å 250,000 kronor. För min del måste jag av statsfinansiella skäl förorda upptagande i riksstaten för nästa budgetår av ett belopp, som är lägre än båda de av nyssnämnda styrelser ifrågasatta anslagen. I anslutning till vad jag vid nu förevarande ärendes preliminära anmälan till årets statsverksproposition anförde, torde jag nämligen få begränsa mig till att i berörda hänseende föreslå ett belopp av 100,000 kronor. Jag har från medicinalstyrelsen erfarit, att ett bifall till detta förslag enligt styrelsens uppfattning icke torde behöva verka hämmande på arbetenas behöriga fortgång. I fråga om den av sistnämnda styrelse framlagda planen beträffande byggnadsarbetets utförande samt kostnadens fördelning å närmare angivna budgetperioder har jag, såvitt berörda spörsmål för närvarande låter sig bedöma, ingen annan erinran att framställa, än att planen givetvis i sinom tid bör undergå vederbörlig jämkning i händelse av bifall beträffande det av mig för nästkommande budgetår ifrågasatta anslagsbeloppet samt därest viss kostnadsminskning på av mig förut antytt sätt skulle kunna ernås.

Byggnadsstyrelsen har i sitt utlåtande framhållit såsom lämpligt, att de vid Piteåanstalten planerade arbetena anförtröddes åt byggnadsstyrelsen. Till stöd härför har styrelsen anført bland annat, att de s. k. byggnadssakkunniga i sitt förenämnda betänkande funnit övervägande skäl tala för att byggnadsstyrelsen övertog utförandet av större byggnadsföretag för medicinalstyrelsens räkning.

Med anledning härav får jag erinra om att från nyssnämnda sakkunnigas sida i berörda sammanhang jämväl framhölls, att frågan om vilken myndighet, som skulle ombesörja byggnadsarbetenas utförande, i varje fall borde prövas av Kungl. Maj:t med hänsyn till föreliggande förhållanden. I det uttalande i denna fråga, som av vederbörande departementschef gjordes till den till 1925 års riksdag avlätna propositionen, nr 135, angående viss organisation av byggnadsstyrelsen m. m., anslöt sig departementschefen i princip till de sakkunnigas förevarande förslag om utvidgning av byggnadsstyrelsens verksamhetsområde men betonade samtidigt, att det i vissa

fall av praktiska skäl vore ändamålsenligt, att vederbörande myndighet fortfarande finge ombesörja byggnadsföretag, vilka eljest borde ankomma på byggnadsstyrelsen, och att det därför vore lämpligt med den av de sakkunniga förutsatta prövningen av Kungl. Maj:t från fall till fall av dylika frågor. Uttalandet i fråga lämnades av riksdagen utan erinran (skrivelse nr 329).

Vad angår ledningen av de nu ifrågavarande arbetena läser i anslutning till det anförda det ankomma på Kungl. Maj:t att taga ställning härtill. Jag ämnar också vid en senare tidpunkt hos Kungl. Maj:t anmäla denna fråga till slutlig behandling. Redan nu anser jag dock böra framhålla, att starka skäl synas mig hava från medicinalstyrelsens sida framlagts för att utförandet av arbetena i fråga bör anförtros åt sistnämnda styrelse. Jag tänker härvid närmast på den intima kontakt, som särskilt i förevarande fall, där fråga delvis är om påbyggnad av belagda sjukvårdsavdelningar, med hänsyn till klimatiska och andra förhållanden måste under arbetenas fortgång förefinnas mellan ledaren av arbetena och den lokala sjukvårdsledningen. Härtill kommer, att den nu under medicinalstyrelsens ledning vid hospitalsanläggningen i Hälsingborg sysselsatta arbetspersonalen vid tidpunkten för igångsättande av arbetena vid Piteåanstalten med all sannolikhet skulle bli disponibel för sistnämnda ändamål.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att utvidgning av Piteå hospital och asyl m. m. må i huvudsaklig överensstämmelse med av mig här förordade förslag utföras för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 2,418,000 kronor;

dels ock till nämnda ändamål för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av kronor 100,000.

Till vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Åke Karlholm.